

SAMENGEVAT VERSLAG VAN DE KONFERENTIE VAN DOCENTEN TAALBEHEERSING VOOR NIET-NEERLANDICI AAN DE NIEUWE 2e EN 3e GRAADS LERARENOPLEIDINGEN

VOORGESCHIEDENIS VAN DE KONFERENTIE; DOEL VAN DEZE SAMENVAT- TING

Het idee voor de landelijke konferentie van docenten Taalbeheersing voor niet-Neerlandici kwam voort uit een enquête, gehouden door docenten van de nieuwe lerarenopleiding Ubbo Emmius. Met deze enquête wilden zij in kaart brengen wat er in Nederland gebeurde op het gebied van de Taalbeheersing voor niet-Neerlandici, en tevens informatie van de diverse instituten aan elkaar helpen doorspelen. Alle instituten bleken de behoefte te voelen aan een landelijke bijeenkomst ter informatieuitwisseling.

Op 14 en 15 juni 1973 werd deze in Driebergen gehouden: vertegenwoordigd waren de opleidingen Gelderse Leergangen (Arnhem/Nijmegen), SOL (Utrecht), Ubbo Emmius (Groningen/Leeuwarden), VL-VU (Amsterdam), D'Witte Leli (Amsterdam), en Zuidwest-Nederland (Den Haag/Rotterdam/Leiden). Doelstellingen van de konferentie waren:

- zicht krijgen op de taalbeheersingsactiviteiten voor niet-Neerlandici die op de diverse instituten plaats vonden, met de daarachter liggende opvattingen over onderwijs, mens en maatschappij;
- komen tot het formuleren van gemeenschappelijke minimale doelen t.a.v. Taalbeheersing voor niet-Neerlandici in de diverse opleidingen.

Zoals de konferentie verlopen is viel het programma in vier hoofdmoten uiteen:

1. Een inleiding van Steven ten Brinke over de taalgedragpassage uit het COLOV-rapport plus discussie daarover.
2. Een inventarisatie hoe Taalbeheersing voor niet-Neerlandici *organisatorisch, inhoudelijk en ideologisch* zijn plaats in de diverse opleidingen had.
3. Een discussie rondom de drie hoofdgebieden waarin de inhoud van Taalbeheersing voor niet-Neerlandici op te delen bleek: *groepsactiviteiten, informatie, creativiteit*.
4. Stemming over een aantal stellingen, die als gemeenschappelijke minimale doelen moesten fungeren.

De hierna volgende samenvatting van het konferentieverslag wil u een beeld geven hoe de plannen van de COLOV t.a.v. Taalgedrag (zie vorige artikel) in de praktijk op de diverse opleidingen gerealiseerd zijn. Daartoe geven we de resultaten van de discussies onder 2 en 3 en van de stemming onder 4 weer; tenslotte stippen we nog eens apart die problemen aan die op de konferentie voor alle opleidingen gemeenschappelijk bleken. U moet er wel rekening mee houden dat dit een momentopname van half juni 1973 is, en dat er intussen dus een en ander veranderd kan zijn.

TAALBEHEERSING VOOR NIET-NEERLANDICI: ORGANISATORISCH, INHOUDELIJK, IDEOLOGISCH

Wat de *organisatorische* plaats in de opleidingen betrof werd al gauw een totale diversiteit zichtbaar. Op D'Witte Leli en Gelderse Leergangen maakten de docenten Taalbeheersing voor niet-Neerlandici deel uit van de sekte Nederlands (ze verzorgden óók het taalbeheersingsonderwijs aan studenten Nederlands); op Ubbo Emmius van de sekte onderwijskunde; en op de SOL vormden ze een aparte subsekte. T.a.v. de urentabel: i.h.a. werden aparte uren Taalbeheersing voor niet-Neerlandici gegeven, zulks dus tegen de COLOV-voorstellen in. In het gunstigste geval had incidentele samenwerking met een ander vak op verzoek plaats. Alleen op de SOL was deze samenwerking min of meer geïnstitutionaliseerd (zie verder het hierna volgende artikel van De Bakker e.a.).

Inhoudelijk was de diversiteit nog groter: van ademhalingsoefeningen (Ubbo Emmius) tot zinsontleding (Gelderse Leergangen) bleek onder Taalbeheersing voor niet-Neerlandici gerekend te kunnen worden. De diverse activiteiten zijn in drie gebieden verdeeld en daar is de volgende dag over doorgepraat; wij komen in deze samenvatting daar in de volgende paragraaf op terug.

Ideologisch leek er op het eerste gezicht wel overeenstemming te bestaan tussen de diverse opleidingen, getuige uitgewisselde trefwoorden als: flexibel, creatief, kritisch (Gelderse Leergangen), humaniteit, democratische instelling, maatschappelijke relevantie, rationaliteit, optimaliteit (Ubbo Emmius), pluriformiteit, socialisme in reformistische zin (D'Witte Leli). Nadere invulling van zulke woorden is echter wel gewenst: het is de bedoeling daar een gedeelte van de volgende konferentie aan te wijden.

TAALBEHEERSING VOOR NIET-NEERLANDICI OPGEDEELD IN: GROEPS-AKTIVITEITEN, INFORMATIE, KREATIVITEIT

Deze driedeling bleek handig om de zeer uiteenlopende activiteiten van de diverse opleidingen in kaart te brengen. Uit de discussie over de drie gebieden kwam het volgende:

Groepsactiviteiten: het ging hier om zaken als relatietraining, rollenspel, sensitivity-achtige dingen, groepsfunctioneren, samenwerken vanuit probleemoplossend denken. Als twee uitersten stonden Ubbo Emmius en D'Witte Leli tegenover elkaar (de rest nam tussenposities in):

- Ubbo Emmius wilde activiteiten m.b.t. het goed functioneren in en van een groep bedrijven als doel op zich, D'Witte Leli alleen als subdoel ten behoeve van een groep die ook een taakgroep was, samen ergens aan werkte.
- Ubbo Emmius wilde ook non-verbale aspecten van groepsgedrag aan de orde laten komen, D'Witte Leli wilde zich binnen *Taalbeheersing* zoveel mogelijk beperken tot verbale aspecten.

Een en ander houdt konkreet in dat bv. een relatietraining met ook non-verbale aspecten bij Taalbeheersing op de Leli niet aan de orde zal komen, en op Ubbo Emmius wel; eveneens dat de Leli op dit gebied zijn prioriteit zal leggen bij bv. de begeleiding van de interactie in werkgroepen.

Informatie: het ging hier om zaken als verslagen, interviews, uittreksels maken, lees- en

studietechniek, diskussietechniek. Hier bleek een grote eensgezindheid, al kan het zijn dat de ene opleiding dit gebied hoger op zijn prioriteitenlijstje zal hebben dan de andere.

Kreativiteit: zaken als bewegingsexpressie, creatief schrijven, drama. Wederom vormden D'Witte Leli en Ubbo Emmius de uitersten. De Leli wilde bv. creatief schrijven voornamelijk zien als didaktisch hulpmiddel om leerlingen tot zakelijk schrijven te brengen (ze overwinnen hun schrijfangst, krijgen plezier in schrijven enz.), en drama als didaktische werkvorm voor informatieverwerking en -verschaffing. Ubbo Emmius wilde creatieve activiteiten als doel op zich hanteren. De konsekwenties van deze verschillen voor de konkrete opleidingsactiviteiten werden minder duidelijk dan bij het gebied groepsactiviteiten.

STEMMING OVER STELLINGEN

Gemeenschappelijke minimale doelen bepalen bleek in dit stadium een te ambitieus voornemen. Wel werd er gestemd over een aantal vanuit de Gelderse Leergangen naar voren gebrachte stellingen. Enkele van deze stellingen die een grote meerderheid haalden volgen hieronder.

- Taalbeheersing dient zoveel mogelijk *geïntegreerd* binnen de vakken en onderwijskunde te worden aangeleerd.
- Het taalgedrag in verband met informatieverwerking en -verwerving kan alleen optimaal aan bod komen, geïntegreerd met leeractiviteiten op het gebied van andere vakken of van onderwijskunde.
- De sectie taalbeheersing legt niet het accent op de korrektheid *sec.*
- De sectie taalbeheersing kan niet volstaan met aandacht voor de communicatie *sec.*: essentieel is aandacht voor de communicatiesituatie en de gelijkwaardigheid of ongelijkwaardigheid van de partners daarin.
- Zonder een geëxpliciteerde onderwijsfilosofie is een wezenlijk onderwijs in taalbeheersing onverantwoord.
- De verschillende sekties taalbeheersing zullen hun onderwijsfilosofie expliciteren.

ALGEMENE PROBLEMEN

De volgende gemeenschappelijke problemen liepen als een rode draad door de hele konferentie heen:

1. Op universitair terrein heeft Taalbeheersing binnen Neerlandistiek nog geen duidelijke inhoud gekregen, laat staan Taalbeheersing voor niet-Neerlandici. Dit maakt dat het COLOV-rapport de enige steun is, terwijl de COLOV juist met opzet de invulling aan de instituten zelf heeft overgelaten.
2. Er zijn enorme verschillen in activiteiten binnen Taalbeheersing voor niet-Neerlandici aan de diverse opleidingen te signaleren. Dit roept tenminste twee vragen op: is begrenzing van het gebied wenselijk, of moeten de taalbeheersers doorgaan zich bezig te houden met alles wat de andere disciplines aan de nieuwe lerarenopleidingen laten liggen? En: als begrenzing wenselijk zou zijn, waar trekken we de grenzen dan, en op welke gronden?
3. De vakken waarmee Taalbeheersing voor niet-Neerlandici samen zou moeten wer-

ken stellen zich vaak afwijzend op, enerzijds omdat zij Taalbeheersing en taalbeheersers onduidelijk vinden, anderzijds omdat ze vrezen tijd van hun eigen vak te verliezen.

4. Kómt het niettemin tot samenwerking, dan blijkt veelal dat het verschil in onderwijsfilosofie tussen Taalbeheersing enerzijds en de vakken anderzijds deze samenwerking uiterst problematisch maakt.

FOLLOW-UP VAN DE KONFERENTIE

Rest nog te vertellen dat een nieuwe konferentie Taalbeheersing voor niet-Neerlandici is afgesproken waar o.a. de diverse onderwijsfilosofieën nader zullen worden geëxpliciteerd, en dat in de tussentijd de taalbeheersers werkbezoeken op elkaars instituten afleggen.

HB, HV

Literatuur:

H. S. A. van Dam, *Verslag van de konferentie van docenten taalbeheersing voor niet-neerlandici aan de experimentele lerarenopleidingen*, Beverwijk 1973.